

Gemeente Enschede

**Kaderstelling (wijk)welzijn
2012-2014**

Inhoudsopgave

1	OVER DEZE KADERSTELLING	3	
1.1	Leeswijzer.....	3	
1.2	Waar gaat deze nota over?.....	3	
1.3	Relatie van de kaderstelling (wijk)welzijn met betrokken beleidsterreinen.....	3	
1.4	Waar gaat deze nota niet over?.....	3	
1.5	Ontwikkeling van een nieuw kader.....	4	Verwijderd: 4
2	HISTORIE EN EVALUATIE	4	Verwijderd: 4
2.1	Historie welzijnswerk / Alifa.....	4	Verwijderd: 4
2.2	Evaluatie van de wijze van samenwerken en afspraken maken met Alifa.....	5	Verwijderd: 5
2.3	Evaluatie van welzijnswerk vindt plaats in de stadsdelen.....	5	Verwijderd: 5
2.4	Welzijnsbeleid is breder dan de inzet van welzijnswerk.....	5	Verwijderd: 5
3	TRENDS, ONTWIKKELINGEN EN SCHETS VAN DE ENSCHEDESE SAMENLEVING	6	
3.1	Trends en ontwikkelingen, opgaven voor de stad.....	6	Verwijderd: 6
3.1.1	Belangrijke beleidsontwikkelingen.....	6	Verwijderd: 6
3.1.2	Maatschappelijke ontwikkelingen/trends.....	7	
3.2	Enschede; een model ter ondersteuning van het gesprek over welzijn.....	7	Verwijderd: 7
4	ZELFREDZAME BURGERS	8	Verwijderd: 8
4.1	6 uitgangspunten voor de Civil Society.....	8	Verwijderd: 8
4.2	Vrijwillige inzet bevorderen en ondersteunen.....	9	Verwijderd: 9
4.3	Ontmoeting in "huiskamers van de buurt".....	10	Verwijderd: 10
5	WELZIJN VOOR MENSEN DIE ONDERSTEUNING NODIG HEBBEN	10	Verwijderd: 10
5.1	Doel, doelgroepen, pikepalen en leidende uitgangspunten.....	10	Verwijderd: 10
5.2	Jongeren in de stad.....	11	Verwijderd: 11
5.3	Stedelijke thema's in hetzelfde kader.....	12	Verwijderd: 12
6	OPDRACHTVERLENING, RAPPORTAGE EN VERANTWOORDING	13	Verwijderd: 13
6.1	Procesbeschrijving.....	13	Verwijderd: 13
6.2	Samenvatting van de uitgangspunten bij verdere uitwerking.....	14	Verwijderd: 14
6.3	Nadere uitwerking in de tijd.....	14	Verwijderd: 14
	BIJLAGE 1 INDICATIE BUDGET WIJKWELZIJSWERK ALIFA	15	Verwijderd: 15

1 Over deze kaderstelling

1.1 Leeswijzer

Deze kaderstelling is het vervolg op de kadernota (wijk)welzijn 2010-2011, maar wel in een nieuwe stijl. Dit ziet u terug in de wijze waarop wij ons grotendeels hebben beperkt tot de hoofdlijnen en de veranderde focus van geheel kaderstellend voor Alifa naar een breder kader voor, en visie op, welzijn in Enschede. In dit eerste hoofdstuk daarom een korte schets van wat u als lezer mag verwachten.

1.2 Waar gaat deze nota over?

Deze kaderstellende nota geeft een visie op welzijn in Enschede. Welzijn is een term die tot veel verschillende beelden leidt. Een containerbegrip zonder eenduidige definitie. Immers, gaat welzijn over geluk, over meedoen, over kansen, over leuke activiteiten, over leefbaarheid, over cohesie of over al die zaken? In deze nota willen we het onderscheid maken tussen algemene voorzieningen die bijdragen aan het welzijn van alle (en dus ook de zelfredzame) inwoners van Enschede en welzijnswerk uitgevoerd door een institutionele welzijnsorganisatie zoals Alifa.

Wij nemen u daarom mee in een modelmatige schets van de Enschedese samenleving om van daaruit het niveau van ondersteuning te bespreken. We besteden aandacht aan vrijwillige inzet, de rol van de burger, het maatschappelijk middenveld en de rol van de overheid. Speciale aandacht is er voor de rol van het institutionele welzijnswerk (in het vervolg van deze nota welzijnswerk genoemd).

U treft aan een nota op hoofdlijnen en met aandacht voor uitgangspunten die in de praktijk verdere uitwerking nodig hebben. Het doel is een werkbaar kader voor te stellen dat meerjarig en bij sterk veranderende maatschappelijke omstandigheden van toepassing kan zijn. Tevens treft u aan de procesbeschrijving die gehanteerd wordt bij de inzet van welzijnswerk. Hiermee wordt helder op welke wijze uw raad haar kaderstellende en controlerende taak kan invullen.

Aan enkele deelonderwerpen op het welzijnsterrein wordt wel nader aandacht besteed. Het gaat hierbij om de onderwerpen die (nog) niet nader zijn uitgewerkt in andere notities en wel een belangrijke rol vervullen in een brede visie op welzijn in Enschede. Het betreft de onderwerpen: huiskamers van de buurt, vrijwilligerswerk en algemeen jongerenwerk/positief jeugdbeleid.

1.3 Relatie van de kaderstelling (wijk)welzijn met betrokken beleidsterreinen

Deze kaderstelling is een raamnotitie. Er is daarom samenhang met diverse nota's waarin onderwerpen nader zijn uitgewerkt. Deze samenhangende nota's zijn:

- Beleidsplan maatschappelijke ondersteuning 2008-2011
- Nota integratie en burgerschap 2008
- Beleidsnotitie visie op ouderen 2009
- Nota informele zorg 2010
- Terug naar de eenvoud 2010

Tevens zijn er nog samenhangende nota's in ontwikkeling, te weten:
positief jeugdbeleid verwacht najaar 2011
beleidsplan WMO 2012 en verder verwacht voorjaar 2012

1.4 Waar gaat deze nota niet over?

U treft over de meeste welzijnsgerelateerde onderwerpen geen nader uitgewerkte visie aan, aangezien die visie in andere nota's is uitgewerkt. Ook het financieel kader is niet nader uitgewerkt aangezien welzijn in Enschede via veel verschillende budgetten en

instanties vorm krijgt. Een uitzondering is het financieel budget van Alifa. Daarvan treft u in bijlage 1 een indicatie voor 2012 en een overzicht van de geplande bezuinigingen aan. De financiële gegevens in deze nota zijn indicatief, omdat de definitieve financiële kaders worden voorgelegd aan de raad in de programmabegroting. Tot slot is ervoor gekozen om peuterspeelzaalwerk geen onderdeel uit te laten maken van deze kaderstelling (wijk)welzijn. De peuterspeelzalen gaan deel uitmaken van nieuw te ontwikkelen kindcentra, de raad wordt op andere momenten bij deze ontwikkeling betrokken.

1.5 Ontwikkeling van een nieuw kader

In het coalitieakkoord zijn de prioriteiten en doelen voor de toekomst van Enschede aangegeven. Samengevat gaat het om meer hoger opgeleide inwoners, meer mensen aan het werk, minder mensen afhankelijk van zorg, een leefbare en duurzame omgeving en meer burgerparticipatie door het versterken van stadsdeelgewijs werken. Met organisaties en partners in de stad, stadsdeelmanagement, betrokken beleidsambtenaren en Alifa zijn in de afgelopen maanden verschillende gesprekken gevoerd om de ontwikkelingen in de Enschedese samenleving, de doelen vanuit het coalitieakkoord en landelijke ontwikkelingen te vertalen naar een visie op Welzijn voor Enschede. We willen daarbij toe naar meer maatwerk voor de inzet van welzijnswerk, meer focus op de groepen in onze stad die dat echt nodig hebben en meer ruimte voor de civil society en bedrijven om bij te dragen aan de opgaven van onze stad. In het vervolg van deze nota is dit verder uitgewerkt. In hoofdstuk 2 treft u een korte evaluatie aan met betrekking tot de samenwerking met Alifa, in hoofdstuk 3 wordt ingegaan op belangrijke trends en ontwikkelingen en wordt een schets gegeven van de Enschedese samenleving. In hoofdstuk 4 wordt dieper ingegaan op de civil society, de rol van de betrokken burger, de lokale overheid en andere partners. In hoofdstuk 5 wordt gekeken naar de groep mensen die ondersteuning nodig heeft en de rol van het welzijnswerk bij de begeleiding van deze groep. In hoofdstuk 6 tenslotte wordt uitgewerkt hoe we de kaders willen vertalen naar een opdracht voor Alifa en op welke wijze bijsturing, rapportage en verantwoording een plek krijgen in het proces.

2 Historie en evaluatie

2.1 Historie welzijnswerk / Alifa

Enschede is sinds jaren een stad met een rijke welzijnswerk traditie. Vele jaren zijn diverse instellingen op het welzijnsterrein actief geweest. Omdat deze situatie veel versnippering van inzet tot gevolg had en diverse instellingen ook in een financieel lastige situatie verkeerden is de mogelijkheid van een fusie onderzocht. In 2006 heeft dit geleid tot een fusie van zeven welzijnsinstellingen tot één stedelijke welzijnsorganisatie Alifa. Sinds de fusie heeft Alifa (mede door problemen uit het verleden) twee keer in zodanig financieel zwaar weer verkeerd dat door de gemeenteraad tot extra financiële ondersteuning is besloten. De laatste steunmaatregelen dateren van 2009. Kernelementen van de steunmaatregelen waren balanssteun, verhoging van het uurtarief en overheveling van het beheer van de wijkaccommodaties naar de gemeente. Op dat moment is ook besloten dat naast het financieel ondersteunen van Alifa ook relatieve rust nodig was om Alifa organisatorisch “gezond” te maken voor de toekomst. Onderdeel van de steunmaatregelen was daarom ook het aanwijzen van Alifa als “preferente aanbieder” voor de periode 2009-2011.

In een brief van het college (d.d. 8 juni 2009) is een nadere toelichting gegeven op het begrip “preferente aanbieder”. Deze uitleg luidt: “Alifa is een “preferente aanbieder” in die zin dat de gemeente uitsprekt dat ze voor een lange periode (maximaal 3 jaar / tot en met 2011) een duidelijke voorkeur geeft aan Alifa als aanbieder van welzijnsdiensten in de gemeente Enschede. Als de gemeente uitvoering van projecten vraagt aan derden

op het terrein van welzijn dan is Alifa in principe de aanbieder tenzij de ingediende offerte als onvoldoende wordt beoordeeld. Als dat het geval is dan wordt de opdracht aan een ander gegund." In het coalitieakkoord "Vertrouwen in Enschede" is Alifa wederom genoemd als preferente aanbieder van welzijnactiviteiten.

2.2 Evaluatie van de wijze van samenwerken en afspraken maken met Alifa

In de afgelopen jaren is het Institutionele Welzijnswerk in Enschede ingevuld door Alifa. De kaders hiervoor zijn vastgelegd in de kadernota (wijk)welzijn 2010-2011, welke is vastgesteld door de gemeenteraad op 5 oktober 2009. Deze kaderstelling ging geheel over de werkzaamheden van Alifa en binnen deze vastgestelde kaders is vervolgens subsidie verstrekt aan Alifa door middel van de methodiek "Beleidsgestuurde Contract Financiering" (BGF). Op door de gemeente geformuleerde beleidsterreinen en gewenste resultaten werd door Alifa "geoffreerd" middels producten uit een productenboek. Een groot deel van de producten werd "ingekocht" via de stadsdelen.

Deze manier van werken in de afgelopen jaren heeft tot de volgende inzichten geleid:

- De BGF afspraken hebben meer helderheid gegeven over de inzet van Alifa, het beoogde effect en hoe de bedrijfsvoering is opgebouwd.
- De "inkoop" via de stadsdelen heeft in grote mate bijgedragen aan maatwerk-inzet van welzijnsdiensten.
- De oorspronkelijke helderheid heeft in toenemende mate plaatsgemaakt voor een productenboek dat als bureaucratisch, tijdrovend, keurslijf/te weinig flexibel wordt ervaren, dit staat vernieuwing in de weg.
- De jaarcyclus is een tijdrovend proces dat enerzijds verstorend werkt richting een visie op langere termijn en anderzijds te weinig ruimte laat voor maatwerk-diensten waarvan in de loop van het jaar de noodzaak blijkt.
- De verantwoording vond grotendeels achteraf plaats op basis van gerealiseerde uren. Het risico hiervan is dat de focus te eenzijdig op input komt te liggen en te weinig op output en het maatschappelijke effect.
- Het periodiek overleg van de stadsdeelmanagers met de gebiedsmanagers van Alifa draagt bij aan een werkwijze waarin te bereiken resultaten en het effect voor de burger en de buurt centraal staan.

2.3 Evaluatie van welzijnswerk vindt plaats in de stadsdelen

Naast een evaluatie van de wijze van samenwerken met / opdrachtverlening aan Alifa in de afgelopen jaren, is het ook belangrijk te kijken naar de activiteiten die zijn uitgevoerd en de resultaten die dat heeft opgeleverd. In aansluiting met de verdere uitrol van stadsdeelgewijs werken zal Stadsdeelmanagement aan de raad via de stadsdeelcommissies terugkoppeling geven over de activiteiten en resultaten van de inzet in de stadsdelen.

2.4 Welzijnsbeleid is breder dan de inzet van welzijnswerk

Bij het terugkijken op de afgelopen jaren is nog een ander inzicht van belang. Onze samenleving ontwikkelt zich naar een samenleving waarbij conform de uitgangspunten van de Wmo participatie van groot belang is. Wij vragen eenieder om een bijdrage aan de samenleving en diegene die hulp nodig heeft, wordt gevraagd om eerst zelf naar oplossingen te zoeken. In lijn met deze ontwikkelingen kan het niet anders dan dat welzijnsbeleid veelomvattender is dan alleen de inzet van welzijnswerk. Een nieuwe schets van het werkveld en de mogelijke inzet van welzijnswerk geeft meer duidelijkheid over de relatie met andere spelers op het welzijnsterrein in Enschede.

3 Trends, ontwikkelingen en een schets van de Enschedese samenleving

Om het gesprek over welzijn binnen een gedeeld referentiekader te bespreken, wordt in dit hoofdstuk een beknopt overzicht gegeven van belangrijke trends en ontwikkelingen en opgaven voor de stad (paragraaf 3.1). In paragraaf 3.2 wordt een analysemodel van het niveau van ondersteuning beschreven. Vanuit dit gedeelde referentiekader kan het kader over welzijn nader worden ingevuld en besproken.

3.1 Trends en ontwikkelingen, opgaven voor de stad

Welzijnsbeleid staat niet op zich. We houden vanzelfsprekend rekening met landelijke/maatschappelijke trends, belangrijke beleidsontwikkelingen en opgaven voor Enschede zoals die zijn weergegeven in het coalitieakkoord. Onderstaand geven we de meest ingrijpende trends en ontwikkelingen weer.

3.1.1 Belangrijke beleidsontwikkelingen

Er zijn drie belangrijke landelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op het lokale welzijnsbeleid. Dat zijn de Wet werken naar vermogen, de verantwoordelijkheid voor de functie begeleiding die uit de AWBZ wordt geschrapt en de overheveling van de Jeugdzorg naar de gemeente. Voor alle drie deze ontwikkelingen geldt dat er nog veel beweging zit in de uiteindelijk te kiezen richting en de gevolgen voor de burger. Zeker is dat deze ontwikkelingen gevolgen hebben voor met name onze kwetsbare burgers. Bij de verdere uitwerking van zowel het welzijnsbeleid als de doorontwikkelingen vanuit de landelijke wetgeving zal dan ook met regelmaat moeten worden gekeken of er sprake is van een goede aansluiting. Waar dreigen we werkzaamheden dubbel te doen en waar vallen de "gaten"? Hoe kunnen we versterking en synergie bewerkstelligen? In de loop van 2012 en 2013 wordt dit verder helder en uitgewerkt.

Andere belangrijke ontwikkelingen zijn de frontlijnsturing, de ontwikkeling van kindcentra en Passend Onderwijs. Met de frontlijnsturing willen we de complexiteit en versnippering binnen de hulpverlening aan de burgers met multiproblematiek vereenvoudigen en de effectiviteit van de inzet verhogen. Met de ontwikkeling van kindcentra worden voorschoolse voorzieningen, kinderopvang en peuterspeelzaalwerk aaneen gesmeed. Ook hier wordt door middel van vereenvoudiging beoogd een beter aanbod neer te zetten zonder versnippering en toenemende segregatie. De raad zal op andere momenten worden betrokken in deze ontwikkelingen en daarom maakt peuterspeelzaalwerk geen onderdeel meer uit van deze nota.

Passend Onderwijs beoogt een stelselwijziging in het onderwijs, waarbij schoolbesturen in een regionaal samenwerkingsverband voor alle kinderen een passende onderwijsplek moeten garanderen. Deze ontwikkeling maakt het gewenst om opnieuw te kijken welke rol de verschillende partners in het beleid rond jongeren kunnen spelen.

Belangrijke lokale beleidsontwikkelingen zijn de uitwerking van een visie op het jeugdbeleid en de uitwerking van meer burgerparticipatie door inzet van wijkbudgetten. Onderdeel van de visie op het jeugdbeleid vormt de herpositionering van het jongerenwerk, met als uitgangspunt de jongeren zoveel mogelijk in de reguliere setting met de reguliere partners te benaderen. In het vervolg van deze nota zal dit kort aan de orde komen.

Ook over de wijkbudgetten is de raad separaat geïnformeerd. Wijkbudgetten zijn een logische volgende stap om bewonersparticipatie te versterken: iedere wijk krijgt een budget. Met de invoering van de wijkbudgetten (in 2011) verwachten wij dat een beweging in gang wordt gezet waarin bewoners nog veel meer dan nu, zelf aan het stuur komen, wat leidt tot een verhoging van de participatie bij het verdelingsvraagstuk waar de gemeente voor staat. Bewoners worden opdrachtgever. Vanuit het budget

wijkwerk van Alifa willen wij een deel van de gelden overhevelen naar de wijkbudgetten. Medio 2012 zal de eerste evaluatie van de wijkbudgetten plaatsvinden. Afhankelijk van de uitkomsten komen wij met voorstellen over de omvang van het over te dragen budget wijkwerk van Alifa naar de wijken voor de jaren 2013 en 2014.

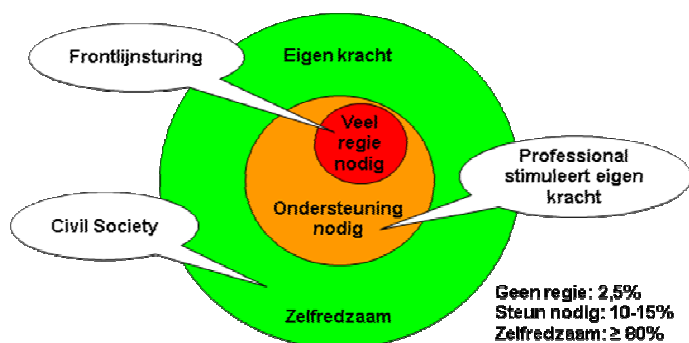
3.1.2 Maatschappelijke ontwikkelingen/trends

Als belangrijke maatschappelijke ontwikkelingen zijn de ontgroening en vergrijzing te noemen. Hiermee samenhangende ontwikkelingen zijn minder jongeren, toename van het aantal ouderen, toenemend beroep op zorg, meer eenpersoonshuishoudens en krapte op de arbeidsmarkt (ook in de zorg). Meer nog dan in het verleden wordt het van belang om schaarse middelen efficiënt en effectief in te zetten. Ook wordt het maken van stevige keuzes van belang; “waar heeft de overheid een rol en waar niet”. Van de burger wordt eigen kracht en verantwoordelijkheid gevraagd.

3.2 Enschede; een model ter ondersteuning van het gesprek over welzijn

Om bij het bepalen van het nieuwe kader voor Welzijn het gesprek te voeren vanuit een gezamenlijk beeld van de samenleving, is een analysemodel gemaakt om het niveau van ondersteuning te bespreken. Dit model wordt in deze nota als uitgangspunt genomen voor het vormgeven van de nieuwe kaders van Welzijn. De in dit analysemodel benoemde categorieën zijn niet statisch. Ieder mens kan immers op enig moment in zijn leven ondersteuning nodig hebben.

Categorieën inwoners Enschede

Categorie “Zelfredzaam”

- > Betreft $\geq 80\%$ van de bevolking
- > Is zelfredzaam, heeft regie
- > Heeft soms wel ondersteuning nodig vanuit bijvoorbeeld eigen netwerk of zorg maar regelt dit zelf en/of heeft regie
- > Maakt gebruik van algemene voorzieningen op gebied van cultuur, sport etc.

Categorie “Ondersteuning nodig”

- > Betreft 10-15% van de bevolking
- > Heeft steun nodig om zelfredzaam te blijven of weer te worden
- > Kan zich redden met behulp van:
 - > Omgeving (familie, vrienden, kennissen) en/of
 - > Professionals/diensten vanuit welzijnswerk/zorg en/of
 - > Individuele voorzieningen en/of
 - > Inkomensondersteuning (uitkering)
- > Maakt gebruik van specifieke en algemene voorzieningen
- > Kan na verloop van tijd meer of minder ondersteuning nodig hebben

- > “gaten” kunnen leiden tot zwaardere zorg
- > Vroegtijdig signaleren voorkomt zwaardere zorg

Categorie “veel regie nodig”

- > Betreft naar schatting 2,5% van de bevolking
- > Maakt gebruik van diverse vormen van zorg en ondersteuning
- > Terug naar de eenvoud: breed bevoegde professionals als “frontliner” (wijkcoach)
- > Uitvoering in teams vanuit meerdere organisaties, functioneel aangestuurd door de gemeente

In de volgende hoofdstukken wordt verder ingegaan op de categorie “zelfredzaam” en de categorie “ondersteuning nodig”. De categorie “veel regie nodig” is separaat uitgewerkt en aan de raad voorgelegd (frontlijnsturing).

4 Zelfredzame burgers

Gelukkig zijn de meeste mensen het grootste deel van hun leven zelfredzaam. Ze participeren door werk, vrijwilligerswerk, passen op kleinkinderen, helpen op school, staan bij de sportclub langs de lijn of helpen mee met andere zaken. Burgers zijn steeds beter opgeleid, competenties worden breed ontwikkeld en voor diegenen die kunnen en willen zijn er vaak volop mogelijkheden. Ze hebben het druk, maar gelukkig doen ze ook nog veel voor een ander. Recent onderzoek wijst uit dat niet zozeer het feit dat mensen het druk hebben, maar vooral de drempel om anderen te belasten met een vraag (vraagverlegenheid en acceptatieschroom) en de drempel om je niet te bemoeien met het privéleven van een ander (handelingsverlegenheid) waarschijnlijk een grote rol spelen bij het ontbreken van onderlinge hulpvaardigheid.

Het welzijnswerk van de afgelopen decennia heeft zich gericht op mensen die ondersteuning nodig hebben en op mensen die zelfredzaam zijn. Daarmee was het welzijnsaanbod voor zelfredzame burgers slechts een extra voorziening naast alle andere beschikbare algemene voorzieningen. Anno 2011 is de vraag gerechtvaardigd of inzet voor zelfredzame burgers door een institutionele welzijnsorganisatie nog noodzakelijk is. Of is de samenleving, bestaande uit netwerkgroepen, lotgenotengroepen, huiskamers van de buurt, sportclubs, twittervolgers, kerken, ouderenbonden, speeltuinen, medewerkers van bedrijven en allerlei andere vormen van georganiseerde “betrokken burgers” zelf in staat om bij te dragen aan de samenleving en zo samen aan de toekomst van Enschede te bouwen?

ENSCHEDÉ - Een twitterbericht telt maximaal slechts 140 letters, maar de zeggingskracht daarvan kan groot zijn. De Enschedese Anne Tuinhout (24) mobiliseert Twentse twitteraars om op een dag de handen uit de mouwen te steken voor mantelzorgers. Binnenkort gaan deze tweeps aan de slag voor De Posten in Enschede. (Tubantia, 28 januari 2011)

In Enschede kunnen we deze stap zetten. Met onderstaande zes uitgangspunten geven wij hier vorm en inhoud aan.

4.1 6 uitgangspunten voor de Civil Society

- 1) Gaat uit van de eigen kracht en het organisatievermogen van de betrokken burger.
- 2) Wordt in belangrijke mate “gerund” door vrijwilligers.
- 3) Is zelf verantwoordelijk voor cohesie, ontmoeting en participatie van zelfredzame burgers.
- 4) De gemeente faciliteert, geeft richting, signaleert mogelijkheden voor verbinding, stimuleert en draagt soms financieel beperkt bij, maar voert niet de regie
- 5) Is geen primair werkterrein meer van het institutionele welzijnswerk
- 6) de gemeente stimuleert vanuit verschillende programma’s dat maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven de civil society ondersteunen en faciliteren.

Het verschil tussen “eigen kracht” en “Red oe d'r met”; een uitleg van “nieuw noaberschap”

In het hele land, en ook in Enschede, is eigen kracht een belangrijke term geworden. Politici, beleidsambtenaren, professionals, allen gebruiken ze de term “eigen kracht”. Wat ze precies bedoelen is niet zomaar te vinden. Google levert veel hits, maar daarbij gaat het vooral over het ontbreken van “eigen kracht”. En dat is niet best, zoveel wordt de burger wel duidelijk. Termen als zelfredzaamheid en eigen kracht roepen het idee op dat je alles alleen moet doen. Vooral geen hulp vragen, want dan heb je geen eigen kracht. Ook geen hulp aanbieden, stel dat je iemand beledigt omdat je niet in zijn eigen kracht gelooft. Eigen kracht moet je hebben, dat is het devies.

In Enschede maken wij onze eigen definitie van eigen kracht. We vragen politici, professionals, beleidsambtenaren en iedereen die veel over/met de burger praat om aan de term “eigen kracht” altijd een uitleg toe te voegen: Eigen kracht is “nieuw noaberschap”. Nieuw noaberschap betekent dat je zelf aan het stuur zit, maar misschien rijden er wel mensen mee. Je weet wat je nodig hebt en je weet wat je moet doen om in je behoefte te voorzien. Je durft mensen in je omgeving om hulp te vragen en weet hoe je zelf een waardevolle bijdrage aan de samenleving kunt leveren binnen jouw mogelijkheden. “Nieuw noaberschap” is eigen kracht in Enschede.

4.2 Vrijwillige inzet bevorderen en ondersteunen

Er zijn in Enschede heel veel organisaties die bijdragen aan het welzijn van de Enschedese samenleving, bestaande uit duizenden Enschedese vrijwilligers. Het bevorderen en ondersteunen van deze vrijwillige inzet wordt op diverse manieren door de gemeente ondersteund. Bijvoorbeeld door de subsidiëring van sportclubs en speeltuinen, de stichting 55+ en ouderenbonden, door de collectieve vrijwilligersverzekering en door wijkbudgetten.

De gemeente is echter niet de enige partij die vrijwilligers ondersteunt. Er zijn veel organisaties, bijvoorbeeld in de zorg, die op de hulp en steun van honderden vrijwilligers kunnen rekenen. Vaak zijn deze vrijwilligers hard nodig en vervullen zij taken die binnen de professionele (betaalde) activiteiten niet meer mogelijk zijn. Veel van deze organisaties hebben daarom ook professionals in dienst die als vrijwilligerscoördinator de vrijwilligers ondersteunen, faciliteren bij hun ontwikkeling en de inzet van vrijwilligers coördineren.

Ook Alifa ondersteunt op diverse manieren vrijwillige inzet. Dit doet ze onder andere door middel van het inzetten van vrijwilligers bij het uitvoeren van activiteiten. De vrijwilligers (ten dele zelfredzame burgers) zijn hierbij bijvoorbeeld ondersteunend bij de activiteiten van Alifa zoals in maatjesprojecten of de burenhulpdienst.

Het servicepunt vrijwilligerswerk van Alifa heeft de afgelopen jaren een nuttige rol vervuld in het promoten van vrijwilligerswerk, het maken van matches tussen vrijwilligers en organisaties en het adviseren van organisaties/clubs bij allerlei zaken die voor het werken met vrijwilligers van belang zijn. In de loop der tijd is er echter veel veranderd. Er zijn meer hoogopgeleide mensen, op internet zijn allerlei vragen die vrijwilligers hebben eenvoudig te vinden op landelijke sites. Matching kan slim worden uitgevoerd door deze grotendeels te automatiseren en veel matching blijkt in de praktijk rechtstreeks plaats te vinden, doordat iemand enthousiast wordt gemaakt door een buurman bijvoorbeeld. Wij willen daarom de mogelijkheden onderzoeken om ondersteuning van vrijwilligers op een nieuwe manier vorm te geven. We kijken hierbij specifiek naar e-matching en samenwerking met het bedrijfsleven. Veel bedrijven zijn bezig met Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen en wij sluiten graag bij deze trend aan door het bedrijfsleven nadrukkelijker te betrekken bij het vrijwilligerswerk. Dit kan door medewerkers van bedrijven te benaderen voor vrijwillige inzet, door matches te maken zoals die gebeuren op de beursvloer, door bedrijven te betrekken bij de competentieontwikkeling van vrijwilligers, bijvoorbeeld door middel van training of maatjesprojecten. De mogelijkheden zijn legio en wij zijn overtuigd van de synergie die dit kan opleveren. Concreet willen wij de mogelijkheid onderzoeken om vrijwilligerswerk op een nieuwe manier te bevorderen en ondersteunen, in samenwerking met het

bedrijfsleven, met gebruik van nieuwe media en met zo mogelijk een samenwerkingverband van meerdere Twentse gemeenten zodat onder één “merknaam” bij netwerken van het Twentse bedrijfsleven kan worden aangesloten.

4.3 Ontmoeting in “huiskamers van de buurt”

Om cohesie, participatie, leefbaarheid en zorg voor elkaar te bevorderen willen we wijkontmoeting zo laagdrempelig mogelijk vormgeven door middel van "Huiskamers van de buurt". Indien daar behoefte aan is zal in elk woongebied een "Huiskamer van de buurt" worden gerealiseerd. De Huiskamers hebben een aantal zaken gemeen: de organisatie is in handen van vrijwilligers, ze zijn laagdrempelig, kleinschalig en een plek waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en soms ook deelnemen aan activiteiten en te weten kunnen komen welke steun- en hulpfuncties de wijk kent. Gezien het uiteenlopende karakter van de diverse woongebieden wordt pluriformiteit in huisvesting, bezoekers en activiteiten van de Huiskamers verwacht en zelfs aangemoedigd. De "Huiskamers van de buurt" zijn gevestigd in bestaande ruimten en gebouwen (kerken, zorginstellingen, inloophuizen, speeltuingebouwen, of als onderdeel van de vitale sportvereniging in de kantines van de sportclubs). Op basis van enkele nog vast te stellen criteria kunnen (vrijwilligers)organisaties zich aanmelden als "Huiskamer van de buurt". "Huiskamers van de buurt" krijgen een gevelschild voor de herkenbaarheid, een plek binnen de digitale community en indien wenselijk beperkte ondersteuning in de opstartfase. Begin 2012 zullen vrijwilligersorganisaties door middel van een stedelijke bijeenkomst worden uitgenodigd om de "Huiskamers van de buurt" op creatieve wijze en in verbinding met de omgeving verder vorm en inhoud te geven. De rol van de gemeente hierin is die van facilitator, verbinder, informatieverstrekker en initiator. Omdat de huiskamers moeten voorzien in een door de buurt gevoelde behoefte en het gaat om een voorziening waar alle burgers welkom zijn, heeft de gemeente hierbij niet de regie (conform de geformuleerde uitgangspunten).

5 Welzijn voor mensen die ondersteuning nodig hebben

In het in hoofdstuk 3 geschetste model van de Enschedese samenleving willen wij het welzijnswerk richten op mensen die ondersteuning nodig hebben.

Wij denken dat een logisch uitvloeisel van het vertrouwen in de Enschedese samenleving een herpositionering van het welzijnswerk is. Deze overtuiging is verder uitgewerkt in een kader voor de inzet van het welzijnswerk. In dit hoofdstuk schetsen wij het kader en in hoofdstuk 6 de wijze waarop het kader zal worden doorvertaald naar een concrete opdracht aan de welzijnsorganisatie alsmede de wijze waarop rapportage en verantwoording zal plaatsvinden.

Kernvraag: Is de raad het met ons eens dat we kunnen vertrouwen op het zelforganiserend vermogen van de Enschedese samenleving zodat we het institutionele welzijnswerk kunnen richten op de 10% à 15% van onze inwoners die ondersteuning nodig hebben?

5.1 Doel, doelgroepen, piketpalen en leidende uitgangspunten

Een groot deel van de welzijnsactiviteiten wordt via het stadsdeelmanagement ingekocht. Daarnaast zijn er enkele stedelijke voorzieningen en thema's. Voor zowel de stadsdeelgewijze als stedelijke inkoop willen we in 4 stappen het kader neerleggen waarbinnen de komende 3 jaar welzijnswerk wordt ingezet. We kijken achtereenvolgens naar het doel, doelgroepen, geven door het slaan van enkele piketpalen het werkkterrein weer en met het formuleren van de leidende uitgangspunten geven we richting aan de werkwijze/werkhouding van welzijnswerk binnen onze stad.

Het doel van welzijn:

Het stimuleren van eigen kracht en het versterken van het sociale netwerk bij mensen die ondersteuning nodig hebben.

Doelgroepen:

Hoewel in principe elke burger die ondersteuning nodig heeft in aanmerking komt voor ondersteuning van institutioneel welzijnswerk, vinden we het belangrijk om verdere prioriteit aan te brengen voor wat betreft de doelgroepen. Als belangrijkste doelgroepen zien wij:

- > Risicokinderen en -jongeren
- > Kwetsbare ouderen
- > Mensen met een (participatie)beperking

3 piketpaaltjes voor institutioneel welzijn

- 1) Is er voor mensen die ondersteuning nodig hebben
- 2) Is voorliggend in de keten, werkt hoofdzakelijk collectief en hanteert alleen een individuele aanpak¹ als dit noodzakelijk is, in afstemming met de keten en wanneer dit niet leidt tot dubbel werk
- 3) Verwijst of begeleidt naar algemene voorzieningen indien mogelijk en waar nodig naar specifieke voorzieningen (bijvoorbeeld zorg)

7 leidende uitgangspunten voor sociaal werkers (welzijnswerkers)

- 1) Werkt vraaggericht, eigen kracht en het zelfoplossend vermogen staan centraal
- 2) Beschouwt de eigen professionele inzet voor het individu als tijdelijk
- 3) Is resultaatgericht
- 4) Werkt wijkgericht vanuit bestaande voorzieningen (sport, zorg, onderwijs, jongerencentra, wijkcentra)
- 5) Werkt zoveel mogelijk met vrijwilligers
- 6) Is innovatief, laat los en vernieuwt
- 7) Werkt integraal, ketengericht en is actiegedreven

Binnen de 4 stappen (doel, doelgroepen, piketpalen, leidende uitgangspunten) is het kader weergegeven. Een nadere invulling zal grotendeels plaatsvinden binnen de stadsdelen.

Met de 7 leidende uitgangspunten voor sociaal werkers is het amendement "Loslaten en vernieuwen" geborgd in het kader voor welzijnswerk.

Op 6 oktober 2008 heeft de raad een amendement "Loslaten en vernieuwen" aangenomen. Doelstelling van het amendement is professionals in het welzijnswerk uit te nodigen om activiteiten, die ook door vrijwilligers gedaan kunnen worden, te faciliteren in plaats van uit te voeren. De ruimte die dit voor professionals biedt dient te worden ingevuld met het opzetten van (ver)nieuwe(nde) activiteiten. Op deze wijze kan in de toekomst steeds opnieuw losgelaten en vernieuwd worden.

5.2 Jongeren in de stad

Als gemeente Enschede willen we met een positief jeugdbeleid werken aan een sterke (pedagogische) civil society. Daarbij zijn vooral de al bestaande vindplekken en partners in beeld: de ouders/opvoeders, het onderwijs en de (sport)clubs. Op die manier worden jongeren zoveel mogelijk in hun eigen omgeving benaderd en daarmee geholpen om op te groeien tot zelfredzame, sociaal vaardige en gezonde burgers, daarbij zo min mogelijk gebruik makend van ondersteuning en hulpstructuren.

De overgrote meerderheid van de Enschedese jeugd is uitstekend in staat zichzelf te redden en heeft bij het opgroeien geen extra ondersteuning nodig.

¹ Het betreft een individuele aanpak die niet geïndiceerd is

Een kleine groep jongeren dreigt door omstandigheden deze zelfredzaamheid te verliezen. Het jongerenwerk in de stadsdelen legt en onderhoudt contact met groepen jongeren op straat. In ieder stadsdeel worden groepen jongeren besproken in het jongerenteam en hier worden afspraken gemaakt door het jongerenwerk, politie en stadsdeelmanagement.

Op deze manier wordt overlast voorkomen en tegengegaan. Naast het tegengaan van overlast zijn jongerenwerkers ook mede-opvoeder. De jongerenwerkers leggen verbindingen met sportclubs en andere vormen van vrijetijdsbesteding. Ze signaleren problemen bij jongeren, bespreken die met de jongere en ondersteunen de jongere bij het oplossen hiervan en leiden de jongere waar nodig toe naar hulpverlenende instanties. Het kan bijvoorbeeld gaan om problemen op school, persoonlijke problemen, drank en drugsgebruik of problemen in de thuissituatie.

Jongerenwerk wordt ingekocht in de stadsdelen binnen de kaders zoals beschreven in deze nota. De visie en doelen zoals deze worden geformuleerd met betrekking tot het jongerenwerk in de stadsdelen zijn daarbij richtinggevend voor de te maken resultaatafspraken met Alifa.

Een deel van de middelen die beschikbaar zijn voor het jongerenwerk zullen worden ingezet ter versterking van de (pedagogische) civil society. We brengen daarmee degenen in stelling die er bij de talentontwikkeling en de opgroei-ondersteuning het meest toe doen: de ouders, het onderwijs en de (sport)clubs. Zij kennen de jongere en kunnen in contact met de jongere de juiste aanpak kiezen. Uitgangspunt daarbij is de jongeren in de reguliere setting met de reguliere partners te benaderen.

5.3 Stedelijke thema's in hetzelfde kader

Naast de inkoop in de stadsdelen worden ook stedelijk nog enkele thema's verder ingevuld binnen het weergegeven kader. De stedelijke thema's betreffen: het servicepunt vrijwilligerswerk, opvoedondersteuning (deelname aan het CJG/LOES), integratie en homo-emancipatie en activiteiten ten behoeve van vluchtelingen, asielzoekers en (ex)-ama's.

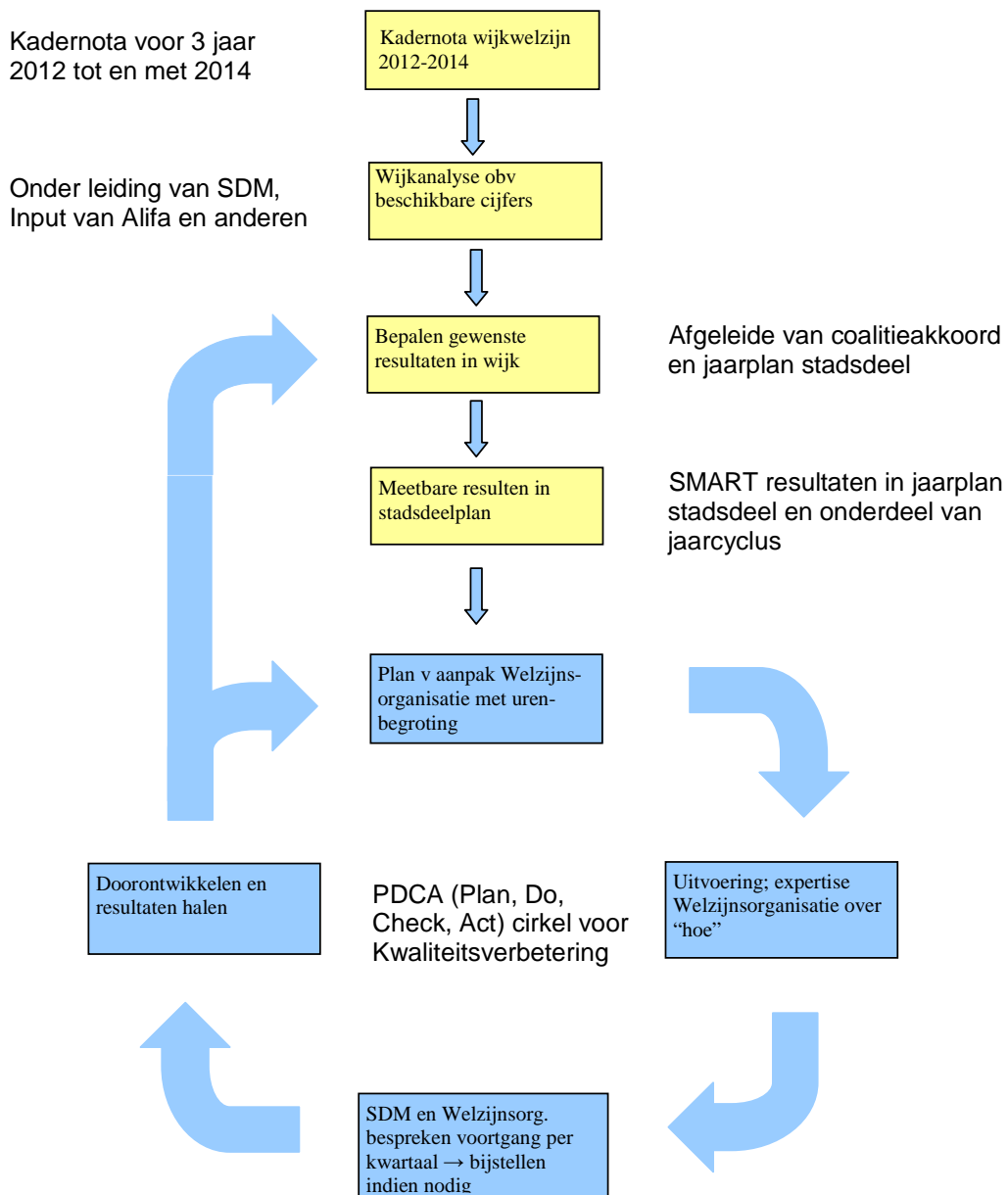
In het volgende hoofdstuk is de wijze weergegeven waarop we het kader willen vertalen naar een opdracht voor het welzijnswerk en op welke manier bijsturing, rapportage en verantwoording een plek krijgen in het proces.

6 Opdrachtverlening, rapportage en verantwoording

In hoofdstuk 4 is het kader weergegeven voor het werkteerrein, doelstelling en prioriteiten van het institutionele welzijnswerk. Binnen dit kader zal verdere invulling van de inzet van Alifa vorm worden gegeven.

Hiervoor willen we het volgende proces hanteren.

6.1 Procesbeschrijving

6.2 Samenvatting van de uitgangspunten bij verdere uitwerking

- > Geen productenboek meer
- > “Piketpaaltjes” en “Leidende Uitgangspunten” vormen kader
- > Formuleren gewenste resultaten
- > “Inkoop” zoveel mogelijk via stadsdelen
- > “Aansturing” voor een beperkt deel via wijkorganen (burger als opdrachtgever)
- > Op basis van vertrouwen en zo min mogelijk bureaucratie

Naast de “inkoop” via de stadsdelen wordt een deel van het subsidiebudget voor institutioneel welzijn stedelijk verleend. Hier zal in principe binnen de kaders van hoofdstuk 5 een gelijk proces worden gevolgd als in de stadsdelen om te komen tot resultaatgerichte afspraken. Ook zal regelmatig worden gekeken of ook voor deze onderwerpen stadsdeelgewijs werken tot betere resultaten leidt.

6.3 Nadere uitwerking in de tijd

- 2011 BGF taken van Alifa deels ombouwen in lijn met de nieuwe kadernota. In twee pilotgebieden, jongerenwerk in Zuid en geheel stadsdeel West wordt ervaring opgedaan met het formuleren van resultaatgerichte afspraken conform het gedefinieerde proces.
- 2012 Resultaatgerichte Afspraken met institutioneel welzijnswerk binnen de kaders van deze nota gekoppeld aan de jaarplancyclus in de stadsdelen, en op met name genoemde stedelijke beleidsvelden. Mede op advies van de welzijnsorganisatie zal een nader te bepalen aantal uren worden ingezet voor het zorgvuldig “loslaten” van bestaande activiteiten en de ombouw naar vernieuwing.
- 2013 Volledig nieuwe werkwijze
- 2014 Doorontwikkeling naar aanleiding van de verandering

Bijlage 1 Indicatie budget wijkwelzijnswerk Alifa

De subsidie van Alifa voor de uitvoering van hun activiteiten op het (wijk)welzijnsterrein is opgebouwd uit een aantal budgetten uit de gemeentebegroting. In onderstaand overzicht is een samenvatting van deze budgetten gegeven. NB Bedragen zijn indicatief op basis van de in augustus 2011 bekende gegevens.

Indicatief budget welzijnswerk Alifa 2012

Stichting Alifa / rga* 2012 Raming obv gem.begr. 2011	begroting gemeente	inzet stedelijk	inzet stadsdelen	totaal subsidie
Progr. WZW: wijkwelzijnswerk wijkwerk	2.883.221		1.774.051	1.774.051
algemeen jongerenwerk			1.109.170	1.109.170
Progr. OO: specifiek jongerenwerk	900.668	477.314		477.314
specifiek jongerenwerk			423.354	423.354
algemeen jongerenwerk				
subtotaal wijkwerk en jongerenwerk	3.783.889	477.314	3.306.575	3.783.889
ouderenwerk	383.500	18.253	365.247	383.500
Servicepunt Vrijwilligerswerk	60.000	60.000		60.000
vrijtijdsbesteding gehandicapten	44.871	44.871		44.871
integratie/zelforg./platform/vluchtelingen	84.265	84.265		84.265
opvoedondersteuning	614.425	614.425		614.425
subtotaal rga 2012	4.970.950	1.299.128	3.671.822	4.970.950

*Resultaat gerichte afspraak

Budget per stadsdeel verdeling obv raadsbesluit 6 okt.2008	centrum	noord	west	zuid	oost	totaal
	14,6	18,3	17,7	27,5	21,8	100
wijkwerk	259.783	324.594	313.454	488.668	387.548	1.774.047
jongerenwerk	224.415	280.402	270.779	422.139	334.785	1.532.520
ouderenwerk	53.485	66.828	64.535	100.609	79.789	365.246
totaal per stadsdeel	537.683	671.824	648.768	1.011.416	802.122	3.671.813

Indicatie budgetverlagingen met ingang van 2012

Per 2012 wordt het (wijk)welzijnsbudget van Alifa verlaagd met de volgende bedragen.

Wijzigingen in subsidie Alifa miv 2012:	bedrag	stedelijk	stadsdelen
wijkwelzijnswerk (Kadernota)	-€ 200.000		-€ 200.000
Sted.Jongerenwerk (vm incid. Subs.GSB*) (B&W 19 april 2011)	-€ 114.000	-€ 114.000	
Servicepunt Vrijwilligerswerk (Kadernota)	-€ 73.773	-€ 73.773	
Integratie vwb projecten Taal in actie: Taal in de buurt/wijk/stad	-€ 52.227	-€ 52.227	
totale vermindering subsidie rga 2012 voor Alifa	-€ 440.000	-€ 240.000	-€ 200.000

*Grotestedenbeleid

Meerjarige ontwikkelingen budget Alifa

Subsidies RGA (vm BGF) Alifa	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
wijk- en jong.werk	3.723.416	3.910.716	3.966.054	3.921.260	3.785.683	3.966.939	4.008.890	3.783.890
incidentele subs. 2008				140.000		0	0	0
bijdrage SDM wijkwerk /jongerenwerk	178.210	166.594	166.594	211.484	200.000	0	0	0
jongerenwerk (vm GSB) incid.						114.000	114.000	0
ouderenwerk (vm SWO)			327.238	386.790	374.408	379.677	383.500	383.500
migranten- /vluchtelingenwerk (vm SVE) incid.			270.000	200.000	120.000	80.000		0
vrijwilligerswerk, VTB, integratie, vluchtelingen	40.251	160.251	268.170	275.157	283.115	287.100	290.136	189.136
overige subsidies (o.a. pub in 2007/2008)	1.798.080	1.710.575	50.000	103.066	0	0	0	0
opvoedondersteuning			448.840	598.840	603.235	609.586	614.425	614.425
Totaal welzijnswerk	5.739.957	5.948.136	5.496.896	5.836.597	5.366.441	5.437.302	5.410.951	4.970.951

NB In dit overzicht zijn niet opgenomen de € 525.000 ihkv steunmaatregelen in 2009